

Szkoła w interakcji ze swym otoczeniem

Uwagi na temat interakcji szkoły i środowiska lokalnego warto rozpocząć od najbardziej podstawowych ustaleń, czyli od uświadomienia sobie, czym jest interakcja społeczna i co ją warunkuje. Aby nie zagłębiać się w zbyt zawile wyjaśnienia, wypada odwołać do prostej definicji socjologicznej. W takim ujęciu interakcja to nic innego jak wzajemne oddziaływanie na siebie dwóch lub więcej jednostek, oddziaływanie grup albo jednostki i grupy polegające na obustronnym wpływaniu na swoje zachowania. Zauważmy, że nie ma interakcji bez dwu jej składowych: wzajemnego oddziaływania na siebie i obustronnego wpływania na własne zachowania. Gdy już te dwie przesłanki zadziałają, dochodzi do zmiany, przeorientowania dotychczasowych zachowań, postaw, przekonań, relacji itp. Cały wysiłek grup czy jednostek zainteresowanych współpracą w ramach określonej społeczności lokalnej powinien być tak zorganizowany, aby dokonujące się zmiany przebiegały w zgodzie z wyznaczonym celami, prowadziły do pożądaných rezultatów i odbywały się w warunkach uznawanych wspólnie wartości. Jeśli proces wzajemnego oddziaływania różnych podmiotów przebiega w opisanym sposób, wolno i należy mówić o społecznej integracji.

Pierwszym istotnym elementem sprzyjającym integracji jest spotkanie i związana z nim potrzeba dialogu. Konstruktywnej wymiany myśli prowadzącej do wzajemnego zrozumienia i porozumienia. W tym miejscu wypada zwrócić uwagę na drugą determinantę integracji społecznej – równoprawność współuczestników spotkania. Prawdziwie autentyczny dialog nie może być narzucony i prowadzony pod przymusem. Skoro tak, biorące w nim udział podmioty winny akceptować identyczny lub zbliżony system wartości. To trzeci czynnik wyznaczający ramy współpracy w ramach określonej społeczności.

Żadna szkoła nie działa i nie może działać w próżni. Jej praca uzależniona jest nie tylko od struktury społeczno-ekonomicznej terenu, w którym istnieje, ale także dziedzictwa kulturowego, lokalnych i narodowych tradycji czy obowiązujących w danej chwili zasad polityki oświatowej. Aby w całej pełni mogła wykonywać swe zadania, do których została powołana, czyli kształcić i wychowywać uczęszczających do niej uczniów, powinna rozpoznać i wykorzystać wszystkie atuty wynikłe z własnego usytuowania i dążyć do stworzenia oraz umocnienia trwałych więzi z najbliższym otoczeniem. To znaczy, że musi poszukiwać sojuszników zainteresowanych upowszechnianiem wspólnych wartości. Kim zatem są współcześni sojusz-

nicy szkoły, gdzie należy ich szukać i jak rozpoznać wartości, do których mają wspólnie dążyć?

Szkoła państwowa nie może zapomnieć o tym, że funkcjonuje w oparciu o podstawy prawne wytyczone przez władze zwierzchnie. Niewątpliwie podstawową rolę odgrywają: *Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r.* (wraz ze wszystkimi późniejszymi zmianami). Nie wolno zapomnieć też o nowej *Podstawie Programowej Kształcenia Ogólnego z 23 grudnia 2008 r.*, jak również i innych dokumentach wydanych przez MEN. Szczególnie ważne dla współczesnej szkoły są instrukcje zapisane we wspomnianej *Podstawie Programowej Kształcenia Ogólnego*. Wynika z niej jednoznacznie, iż winna ona zmierzać do tego, aby stwarzać młodym ludziom warunki do wszechstronnego rozwoju osobowego: intelektualnego, psychicznego, społecznego, zdrowotnego, estetycznego, moralnego i duchowego. Zachęcać ich do rozwijania w sobie dociekliwości poznawczej, ukierunkowanej na poszukiwanie dobra i piękna w świecie, stawania się bardziej samodzielnymi w dążeniu do dobra w jego wymiarze indywidualnym i społecznym, umiejętnego godzenia dążenia do dobra własnego z dobrem innych, dialogu i współdziałania z innymi, a więc także odpowiedzialności za siebie i innych. Szkoła ma być ponadto miejscem, gdzie na drodze rzetelnej pracy młodzi ludzie mogą poszukiwać i odkrywać własne cele życiowe oraz znajdować własne miejsce na ziemi. Jak z tego wynika, wymagania stawiane dzisiejszej szkole są niezwykle ambitne i rozległe. W istocie oczekuje się od niej, że przygotuje swych wychowanków do rozumienia problemów współczesnej cywilizacji i nauczy ich sprawnego funkcjonowania w skomplikowanym globalnym świecie, przygotuje ich do uczestnictwa w szeroko pojętej sferze kultury i twórczego korzystania z jej osiągnięć.

Trudno wymagać od dzisiejszej szkoły, aby bez należytego wsparcia ze strony otoczenia z sukcesem mogła wypełnić wszystkie postawione przed nią zadania. Jak nigdy wcześniej w realizacji swej misji potrzebuje życzliwego wsparcia i pomocy nie tylko ze strony rodziców, ale także innych uczestników pozaszkolnego życia społecznego, którzy w swej działalności kierują się zbliżonym systemem wartości i dążą do podobnych celów. Dlatego w coraz większym stopniu musi się otwierać na współdziałanie z lokalnym samorządem, organizacjami młodzieżowymi i społecznymi, stowarzyszeniami, kościołami, placówkami kulturalnymi, zakładami pracy, a nawet mediami.

Już w chwili powstania placówki, czyli we wrześniu 1999 r. dyrekcja i nauczyciele Gimnazjum nr 3 w Tarnobrzegu, szkoły wyrosłej na bazie niegdysiejszej Szkoły Podstawowej

nr 5 zrozumieli, że zmiana jest konstytutywną cechą otaczającego świata. Uświadomili sobie przy tym, że ciągle przeobrażająca się rzeczywistość zewnętrzna wymaga, aby szkoła mocno zaznaczyła swą tożsamość, wyraźnie wpisała się w uwarunkowania lokalne i przygotowała własną ofertę edukacyjną. Zrozumienie, że czynników mogących ugruntować jej pozycję w miejskim środowisku edukacyjnym poszukiwać należałoby w dziedzinie sportu czy przedmiotów artystycznych, przyszło nie od razu. Dojrzało stopniowo, rodziło się w miarę zdobywania kolejnych doświadczeń pedagogicznych, nawiązywania współpracy z różnymi podmiotami działającymi w jej bliskim sąsiedztwie. Pierwsze znaczące sukcesy osiągnęte przez uczniów podczas miejskich czy regionalnych turniejów sportowych, jak i przeglądów artystycznych także miały swój znaczący udział w tym procesie. Stało się tak, mimo że biorąc pod uwagę skromną infrastrukturę i widoczne niedobory lokalowe, nic nie wskazywało na to, że właśnie na tym polu można by szukać istotnych podstaw do rozwoju szkoły i czynników sprzyjających jej interakcji ze środowiskiem.

Dlaczego warto stawiać na sport i właśnie w nim upatrywać źródeł większej szkolnej aktywizacji młodzieży, często niechętniej tradycyjnym formom pracy dydaktycznej?

Nie trzeba chyba nikogo przekonywać, że doświadczenia zdobyte zarówno w trakcie indywidualnej rywalizacji sportowej, jak i podczas gry zespołowej mogą pomóc młodemu człowiekowi w ukształtowaniu jego charakteru i poznaniu samego siebie. Konieczność systematycznego uczestnictwa w treningach wymaga systematyczności, obowiązkowości, wytrwałości, samodzielności, a w przypadku uprawiania dyscyplin opartych na zaangażowaniu zespołowym także poszanowania zasad pracy w grupie. Sport sprzyja więc wykształceniu u młodego człowieka wszystkich pożądanych cech, o których mówi wspomniana już nowa *Podstawa Programowa Kształcenia Ogólnego*. Może ponadto pomóc w zbudowaniu wyższego kapitału społecznego, tak pożądanego z punktu widzenia współczesnej psychologii, a nawet ekonomii.

Lista organizacji i instytucji, z jakimi od lat współpracuje Gimnazjum nr 3 w Tarnobrzegu jest długa. Jako placówka podlegała lokalnemu samorządowemu od chwili swego powstania szkoła aktywnie włącza się we wszystkie działania sportowe inicjowane przez urząd Prezydenta Miasta. Wyraźnym tego dowodem jest regularne uczestnictwo jej uczniów w corocznym Turnieju Piłki Siatkowej, Turnieju Piłki Ręcznej, Letniej Olimpiadzie Młodzieży Gimnazjalnej. Bierze też systematyczny udział w młodzieżowych zawodach sportowych organizowanych przez Powiatowy Grodzko – Ziemski Szkolny Związek Sportowy. Tradycją szkoły stała się ponadto pomoc udzielania przez jej nauczycieli i uczniów OSiR-owi, lokalnemu Ośrodkowi Sportu i Rekreacji, w organizacji masowych imprez rekreacyjnych,

by wspomnieć najbardziej znaną – Bieg Freyera. Młodzież chętnie uczestniczy również w innej miejskiej imprezie masowej – w Biegu Siarkowca urządzanym przez Klub „Witar”. Nie można też zapomnieć i o tym, że w gronie stałych współpracowników Gimnazjum nr 3 są pozostałe tarnobrzeskie szkoły. Efektem tego współdziałania są różnorodne zmagania i sparingi drużyn sportowych, w tym doroczne zawody o Puchar Dyrektorów. Od lat harmonijnie układa się współpraca szkoły z Ośrodkiem Opiekuńczo-Wychowawczym. Dzięki temu uczniowie mają okazję uczestniczyć w zmaganiach sportowych w ramach ligi TALPS – Tarnobrzeskiej Amatorskiej Ligi Piłki Siatkowej – oraz brać udział w turnieju o nazwie „Zmagania Szkół”. W gronie sprzymierzeńców szkoły zainteresowanych sportowym rozwojem gimnazjalistów są klub Oyama Karate oraz tarnobrzeski Sanepid, zainteresowany realizacją projektu „Trzymaj Formę”. Jak wynika z dokonanego przeglądu, dyrekcja i grono pedagogiczne Gimnazjum nr 3 w Tarnobrzegu przywiązują dużą wagę do tego, aby wśród swoich uczniów rozbudzać zainteresowanie kulturą fizyczną. Do priorytetów działań szkoły w zakresie sportu nie należy wychowanie wybitnych mistrzów na wielką skalę, ale szerokiej rzeszy młodych ludzi rozumiejących potrzebę ruchu i w sporcie widzących szansę dla siebie na ciekawe spędzenie wolnego czasu. W ramach tej ostatniej preferencji i w celu podnoszenia ogólnej kultury zachowania się kibica sportowego na trybunach od pewnego czasu nauczyciele wychowania fizycznego organizują wyjścia młodzieży na mecze siatkówki, koszykówki czy tenisa stołowego, w których grają zawodnicy miejscowego Klubu Sportowego „Siarka”.

Rozumiejąc, że nie można poprzestać na sprawdzonych już formach interakcji z otoczeniem, ale wciąż trzeba poszukiwać ich nowych form, gdyż tego wymaga nowoczesne społeczeństwo, dyrekcja i nauczyciele Gimnazjum nr 3 w Tarnobrzegu postanowili ostatnio nawiązać współpracę z Yacht Klubem „Kotwica”. Przeprowadzona przez szkołę analiza idei pedagogicznych Klubu i prowadzonej przez niego pracy z młodzieżą wykazała, że właśnie w żeglarskim można upatrywać tych form aktywności uczniów, jakie należy uznać za istotnie ważne z punktu widzenia formułowanych współcześnie zadań edukacyjnych. Zdecydowano przy tym, że przybierze ona formę współpracy w ramach projektu Comenius Regio, współfinansowanego przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji – Narodowej Agencji Programu „Uczenie się przez całe życie”. Przebiegać ona będzie przy jednoczesnym wzmocnieniu lokalnego i europejskiego wymiaru edukacji, jako że realizacja jego założeń wymaga zaangażowania ze strony podmiotów nie tylko krajowych, ale również jednostek oświatowych bądź ją wspierających pochodzących z innego państwa europejskiego.

Zainicjowany przez Gimnazjum nr 3 w Tarnobrzegu projekt edukacyjny „Sport i sztuka motorem rozwoju szkoły” da szansę na to, aby współpracę podjęły cztery jednostki partnerskie z Polski: Gmina Tarnobrzeg, Jacht Klub „Kotwica” w Tarnobrzegu, Tarnobrzeski Dom Kultury, Gimnazjum nr 3 w Tarnobrzegu oraz cztery jednostki partnerskie z Rumunii: Inspectoratul Scolar Al. Judetului Olt, Liceum Cu Program Sportiv Slatina City Hall Slatina Palatul Copiilor “Adrian Baran” Slatina.

Krystyna Ujda
Gimnazjum nr 3 w Tarnobrzegu